ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ
ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ЎЗБЕКИСТОН «АДОЛАТ» СОЦИАЛ-ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ

ЎРТА МАХСУС КАСБ-ҲУНАР ТАЪЛИМИ МАРКАЗИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

ЎРТА МАХСУС КАСБ-ҲУНАР ТАЪЛИМИ ТИЗИМИ КАДРЛАРИ
МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ВА УЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ИНСТИТУТИ

“ТАЪЛИМ ТИЗИМИДАГИ ҲАМКОРЛИК: УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАР ВА ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАР”

Республика илмий-амалий анжумани
МАЪРУЗА ТЕЗИСЛАРИ ТЎПЛАМИ

2013 йил 16 февраль

ТОШКЕНТ-2013

63.	Хўжанова Т., Ашуров Р.	"Абу Райҳон Берунийнинг ахлоқий қарашлари" мавзусини ўқитишда замонавий педагогик технологиялардан фойдаланиш	107
64.	Тўрақулов Б.Ю., Ҳамзаев Н.Ж., Давидова М. И.	Дарсда «РЕЗЮМЕ» технологиясидан фойдаланиш	109
65.	Гулямова Д.Р., Ибрагимова К.А	Информатика фанидан мультимедиали электрон қўлланма асосида маъруза дарсларини тақдим этиш	110
66.	Бабаханова Д.Ш.	Повышение познавательной деятельности учащихся на уроках биологии	111
67.	Зарипов Л.Р.	Меҳнат таълими жараёнида индивидуал ёндошув асосида ўқувчиларни интеллектуал ривожлантириш	112
68.	Ачилов О.Р.	Таълим тизимида тилшуносликнинг ўрни ва тилшуносликда янги йўналиш "Когнитив стилистика" талқини	114
69.	Махмитов Ф.	К вопросу о роли информационно-коммуникационных технологий в контроле знаний студентов	116
70.	Achilov O. R.	Cognitive stylistics as a future of linguistics and it's the main category of foregrounding	117
71.	Rustamov B.X.	O'zbek va Xitoy tillarida gapning grammatik va mazmun aspektlarini qiyoslab o'rganish qulayliklari	119
72.	Шодмонова Г., Рахмиқулова Б.	Ахборот технологиялари орқали талабаларда мустақил билим олишни шакллантириш	120
73.	Zupurova S.	The use of new pedagogical technologies in teaching comprehensive pronunciation while teaching English language	121
74.	Мустафақулов Я.У., Суннатуллаев Н.	Мультимедиали ўқув методик мажмуаларни яратишда CourseLab редакторидан фойдаланиш	123
75.	Tillayeva M.A., Qayumova G.A.	Kompyuter grafikasi va dizayni yo'nalishi bo'yicha "Mutaxasislikka kirish" faninining o'qitish metodikasi	126
76.	Мамбетирзаева Н.	Таълим - тарбия жараёнида эртакларнинг тутган ўрни	127
77.	Jalilova N.	Ingliz tilini tinglab tushunishda tinglovchida vujudga keluvchi muammolar va ularni bartaraf etish usullari	129

3-шўъба.
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ВА КАСБ-ҲУНАР ТАЪЛИМИ МУАССАСАЛАРИ ҲАМКОРЛИГИДА ЎҚУВ-УСЛУБИЙ МАЖМУАЛАР ВА ЯНГИ АВЛОД АДАБИЁТЛАРИНИ ТАЙЁРЛАШ МАСАЛАЛАРИ

78.	Избосаров Б.Ф., Камолов И., Камолова Д.	Янги авлод дарсликларини яратиш: талаб ва таклифлар	131
79.	Рахимов Т.Х., Тиллаева М.А., Самигова Г.А.	Товушнинг техник характеристикаларига боғлиқ бўлган ҳолда аудиокитобларни қабул қилиб олиш даражасини тадқиқот қилиш	133
80.	Мирджалилова Г., Н.Алиева	Электрон дарслик яратишда инновацион технологиялардан фойдаланиш самарадорлиги	135
81.	Брежепов А.Ж., Нурекеев Б.Т.	Ўқув-услубий мажмуаларни электрон китоб шаклида тайёрлаш	136
82.	Рахимова Ф.С., Маткаримов И.Э.	Электрон дарсликларни яратиш бўйича баъзи мулоҳазалар	137
83.	Балтабаев Ж.О., Мамбеталиев Қ.	Ахборот таълим ресурслари билан ишлашнинг ўзига хос хусусиятлари	139
84.	Назаров В.	Анъанавий ва ноанъанавий дарсликларнинг чет тилини ўргатишдаги аҳамияти	140
85.	Усмонова С.Г., Мадихонов Н., Музаффаров О.А., Махмудов А.	Касб-ҳунар коллежи талабаларига физика ва кимёдан лаборатория машғулотлари ўтишда янги адабиётларининг аҳамияти ҳақида	142
86.	Тобаназаров А.П.	Касб-ҳунар коллежлари ўқувчиларига мўлжалланган «қорақалпоқ адабиёти» дарслиги ҳақида	143
87.	Боймуродов Б.	Ўқув-услубий мажмуаларнинг билим олиш жараёнидаги аҳамияти	145
88.	Бобоқулов Д.А.	Касб-ҳунар таълим самарадорлигини оширишда умумкасбий ва махсус фанлар бўйича ўқув услубий мажмуалар яратиш давр талаби	146

4-шўъба.
ТАЪЛИМ ТИЗИМИДАГИ ҲАМКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МУАММОЛАРИ ВА ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАРИ

89.	Хакимов Х.М., Суюмов У.Г.	Меҳнат салоҳияти сифатини оширишда рақобатдош кадрлар тайёрлаш тизимининг роли	149
90.	Рашидов О.Ю., Рахимов А.А.	Перспективы развития бизнес – образования в системе малого бизнеса в Узбекистане	150
91.	Хошимова М.К.	Ахлоқан баркамол шахсни тарбиялаш муаммолари	152
92.	Сагатова М.А.	Республика инновацион иқтисодиётини шакллантиришда таълим турлари ўртасидаги интеграцияни модернизациялаш	154
93.	Тўраев Х., Шодиметова Д.	Таълим тизимида амалий ҳамкорлик	155
94.	Турдибоева Р.Э., Мирзақулов Ғ.	Таълим узлуксизлигини таъминлашда олий таълим ва ўрта махсус касб-ҳунар таълими муассасалари ўртасида илмий-амалий ҳамкорликнинг аҳамияти	159
95.	Хошимова М.К., Худоёров Ж. Д.	Мустақиллик йилларида таълим тизимидаги халқаро ҳамкорлик ва унинг тараққиёти	161
96.	Рўзиев О.А., Эшматов Б., Тоиров Ф.	Академик лицей ва касб-ҳунар коллежлари билан ҳамкорликнинг самарадорлиги	163
97.	Рахимова М., Сидиқова Н.	Непрерывность образовательного процесса – основа качественной подготовки специалистов в современных условиях	165
98.	Клименко И.В., Кабилова Ш.,	Бўлажак касб-таълими ўқитувчилари касбий компетентлигининг мазмуни	167
99.	Каттаев Н.Т., Меликулов А.Н.	Замонавий масофавий таълимнинг асосий жиҳатлари	170
100.	Муратов А.У.	Совершенствование системы обеспечения отраслей сельскохозяйственного производства высококвалифицированными кадрами с высшим образованием	171
101.	Авезов Б.Д., Ибрагимов Б.А., Пасиев Б.А.	Ўрта махсус ва касб-ҳунар коллежлари талабаларини касбга йўналтиришнинг устувор йўналишлари	174
102.	Шомуротова Н.Н., Назарова З.	Таълим сифатини таъминлашнинда ўрта махсус ва олий таълим тизимининг узвийлиги	176
103.	Похабова О. В.	Развитие социального партнерства в системе среднего специального, профессионального образования	178
104.	Исраилов М., Саматов Г.Б., Ниёзов Ш.К.	Академик лицейларда олий таълим муассасининг фан мактабини ташкил этиш тўғрисида	179

asoslangan. Ular o'z izlanishlari natijasida til kategoriyalarining tafakkurda aks etishi haqidagi xulosaga kelishgan. XX asrda Sepir-Uorfning gipotezasi qattiq tanqidga uchradi. Hozirgi kunda esa ular tilshunoslarning asosiy diqqat markazini egallagan.

1990-yilda "Language Diversity and Thuoght" ("Til tushunchasi va farqliligi") va "Whorf Theory Complex" ("Uorf murakkab nazariyasi")[25] kabi nomlar ostida tadqiqotlar yuzaga keldi. 1998-yilda Duysburning shahridagi universitetda (Germaniya) "Humboldt and whorf Revised. Universal and culture – Specific Conceptualizations in Grammar and Lexis" ("Gumboltd va Uorf nazariyasini qayta ko'rib chiqilishi: grammatika va leksikadagi umumiy va madaniy maxsus konsepsiyalanish") deb nomlangan xalqaro simpoziumi bo'lib o'tdi. Unda asosan lisoniy nisbiylik fenomeni va tilda inson omili masalasi tadqiqiga oid yangi qarashlar aks etgan.Tilni o'rganishda uni o'z ona tilining grammatikasi bilan qiyoslab o'rganilsa ko'proq natijaga erishiladi.

Shuni ta'kidlash lozimki hozirda xitoy tilidagi manbaalarning bir nechtasi o'zbek tiliga tarjima qilindi va men ham shu tarjimaga kichik bo'lsada o'z hissamni qo'shdim. Bu ishlar Sharqshunoslik Institutida amalga oshirildi. O'quvchilarga dars o'tishim mobaynida shuni aniq angladimki chet tilini o'rganish uchun manbaani chet tilida emas balki o'zbek tiliga tarjima qilingan variantidan talabalar ko'proq ma'lumot olishdi. Shu sababli men xitoy tilini o'rganuvchi yoshlarga qulaylik yaratish maqsadida ikkala tilning grammatik va ma'no aspektlarini bir-biriga qiyoslab o'rgatishni o'z oldimga maqsad qilib quydim. Agar mazkur ish amalga oshirilsa xitoy tilini o'rganuvchi yoshlar uchun o'zbek tilidagi manbaalardan foydalanib chet tilini oson va mukammalroq o'rganishlari uchun sharoit yaratilgan bo'lar edi.

Г. Шодмонова,
Б. Рахманқулова,ТИМИ

Ахборот технологиялари орқали талабаларда мустақил билим олишни шакллантириш

Жамиятни ахборотлаштиришнинг ҳозирги шароитида мутахассисдан унга касбий масалаларини самарали ечиш имкониятларини таъминловчи юқори даражадаги ахборот маданияти талаб қилинади. Бу олий ўқув юртлари талабаларини ҳозирги жамиятда яшаш ва меҳнат қилишни янгича тушунишни, таълим таркиби тўғрисидаги анъанавий тушунчаларини қайта ўйлаш ва фикрлашга мажбур қилади. Олимларнинг бу муаммоларга бағишланган кўплаб ишлари эълон қилинган. Таълим жараёнинг самарадорлиги одатдаги анъанавий таълим билан таълимнинг янги технологияларини қанчалик чуқур ва ҳар томонлама бирга олиб боришдан боғлиқлигини, шунинг учун ҳам янги таълим технологияларининг ўқув фаолиятига, мустақил таълимга таъсирини изчил ўрганиш долзарб масалалардан биридир.

Талабаларнинг мустақил билим олишларини ривожлантириш фанда янгилик эмас. Биринчидан мустақил таълим педагогиканинг асосий тушунчаларидан бири бўлиб, уни шакллантириш таълим беришнинг асосий масалаларидан биридир. Бошқа томондан мустақил таълим олий таълимнинг муҳим дидактик тамойилларидан биридир. Таълим дидактикасининг замонавий стратегияси талаба мустақил ўқиб ўрганиш фаолияти жараёнида дидактик шароитларни яратишдан иборатдир.

Ахборотлашган жамиятнинг яратилиши ва ривожланиши пойида ахборот коммуникация технологиялари (АКТ)дан кенг фойдаланишни тақозо қилади. Ҳар қандай педагогик технология бу ахборот технологиясидир, чунки таълимнинг

[25]Lee J. A. [illegible] of love. An exploration of the ways of loving. Don Mills (Ontario). New Press [illegible]

технологик жараёни асосини ахборотни олиш ва уни бошқа кўринишга келтириш ётади.

Компьютер ишлатиладиган таълим технологиясини компьютер технологияси деб атаса ҳам бўлади. Таълимнинг компьтер технологияси бу ахборотни тайёрлаш ва етказиш жараёни бўлиб, уни амалга оширишнинг воситаси компьютер хисобланади.

Охирги пайтларда умумий ахборот-таълим мажмуини яратишнинг ривожланаётган муҳити тўғрисида кўп ишлар қилинаяпти, у ўз ичига маълумотлар базасининг тақсимоти, виртуал библиотека, электрон ўкув қўлланмалар ва дарсликлар, мультимедиа синфларини ўз ичига олади. Тармоқ ахборот технологиялари эса, электрон почта, телеконференциялар, мультимедиали проектлар, интерактив видео синфлардан ташкил топган бўлиб, булар ахборотлашган муҳитнинг асосини ташкил қилади. Ҳозирги вақтда олий ўқув юртларини ягона тармоққа бирлаштирадиган www. edu.uz, www. markaz. uz веб сайтлари ишлаб турибди. Бундан ташқари олий ўқув юртларининг ўқув қўлланма ва маъруза матнлари "ZiyoNET" ахборот таълим тармоғининг ресурслари яратилган.

АКТнинг муваффақият билан амалга ошаётганлигини Интернет-глобал компьютер тармоғи мисолида ҳам кўрса бўлади. У фан, таълим, алоқа, оммавий ахборот воситалари, реклама, савдо ҳамда инсониятнинг бошқа соҳаларида тезлик билан қўллнила бошлади. Интернетни таълимга жорий қилишнинг биринчи қадамларидан бошлабоқ, уни ривожлантиришнинг имкониятлари жуда катта эканлигини кўрсатди. Шу билан бирга таълим муассасаларининг тармоқдан биргаликда фойдаланишда вужудга келадиган қийинчиликларини ҳам келтириб чиқарди. Бу, катта ҳажмдаги техник, дастурий, шу билан бирга ташкилий-услубий қўлланмалар, янги ўқув қўлланмалари ва дарсликларни яратиш билан боғлиқдир. АКТдан фойдаланишдаги қийинчилик нафақат методик базанинг йўқлигидан, балки, таълим учун АКТ ларни ишлаб чиқиш методологияси бўлиб, бу педагоглардан амалиётда бу соҳада ўз тажрибасига таянишни ва ахборот технологияларидан самарали фойдаланишни тақозо қилади.

АКТ таълим жараёнига ва таълим олувчини тарбиялашга тезлик билан таъсир қилади, янги билим бериш ва таълим усулини ўзгартиради. Шу билан бирга таълим тизимида АКТнинг қўлланилиши нафақат таълим технологиясига таъсир кўрсатади, балки бу соҳага янгиликларни киритади. Булар ахборот ва алоқадан фойдаланиш имкониятларини кескин кенгайтиради.

S.Zuparova,
O'zDJTU

The use of new pedagogical technologies in teaching comprehensive pronunciation while teaching English language

Nowadays all the new ways of teaching are used with integrated hi-technological inventions. In this work the method of teaching pronunciation is shown by using several kinds of interactivities. In this work, it is also introduced to the reader, how to overcome the "accent "problems in pronunciation.

While learning English as a second language, most of us come across the problem of accent. Especially, people who are from Eastern countries. Pronunciation problems vary greatly from student to student, and from each of the language groups. There are many individuals who manage to produce correct sounds in spite of known problems when